

Radnóti István*

A KOCKÁZATVÁLLALÁSI SZÁNDÉK MÉRÉSE

*Jelen tanulmány célja egy módszertani eszköz, a DOSPERT-kérdőív elméleti hátterének, illetve a magyarra fordított változattal végzett megbízhatósági, érvényességi és faktoranalízis-vizsgálatok eredményeinek bemutatása. A kérdőívvel doktori témám** kidolgozása során találkoztam, és egy korábbi, a Tudományos Közleményekben megjelent cikkemben*** már ismerttettem.*

Kockázat, kockázatvállalás

A kockázat fogalmát a különböző megközelítések (technikai, közgazdasági, pszichológiai, szociológiai) alapján többféleképpen is lehet definiálni, de mindegyik meghatározás közös eleme, hogy a kockázatos helyzetek mindig valamilyen nemkívánatos következményt is valószínűsítenek (Faragó – Vári, 2002). Sőt, egyes meghatározások szerint a kockázat maga a bizonytalanság, illetve a veszteség bizonytalansága (Rowe, 1977).

Miért viselkedhet valaki mégis kockázatos módon? Mi motiválhatja például az autóversenyzőket, hogy igen nagy sebességgel száguldozva akár az életüket is kockára tegyék? Mi készíti a sziklamászókat veszélyes hobbijuk üzésére, vagy a szerencsevadászokat a kaszinóban? Miért dönt úgy a vállalkozó, hogy akár egész vagyonát befekteti egy kétes kimenetelű üzletbe?

Bármely kockázatos viselkedésnek több oka is lehet:

1. Elképzelhető, hogy az illető vonzódik a kockázatokhoz. Ebben az esetben:

1/a. Elsőként beszélhetünk diszpozíciós okokról, vagyis hogy az illető cselekedetei mögött egy (vagy több) személyiségvonása áll. Korábban a kockázatvállalást egyetlen, alapvető személyiségvonásnak tartották (Eysenck – Eysenck, 1977), amely meghatározta, hogy az illető

* tanársegéd, Általános Vállalkozási Főiskola

** A téma: vállalkozói kockázatvállalás. Képzés helye: ELTE Pszichológia Doktori Iskola.
Témavezető: dr. Faragó Klára

*** Vállalkozók és nem vállalkozók kockázatvállalása. A DOSPERT-kérdőív hazai adaptációjának első lépései / Radnóti István = Kis és közép vállalatok, mint a gazdaságélénkítés tényezői.

ÁVF Tudományos Konferencia 2007. 11. 13. Tudományos Közlemények / Általános Vállalkozási Főiskola. – 19. (2008.) – p. 103–114.

miként viszonyult a kockázatos helyzetekhez. Az „egyvonásos” elméleteket később felváltották a több komponensre építők, melyek szerint a kockázatvállalás multidimenzionális természetű lenne, és olyan alvonások kapnak benne szerepet, mint az önmonitorozás (Bell – Shoenrock – O’Neal, 2000) vagy a szenzoros élménykeresés (Hansen – Breivik, 2001). Hazai vizsgálat (Szakács és mtsai., 2008) vállalkozói populációban szintén talált összefüggést a kockázatvállalás és bizonyos személyiségvonások (státusz elérésére való képesség, önkontroll [negatívan], érzékenység, célirányultság, involváltság) között.

1/b. A vonatkozó irodalom egy másik szegmense – a kognitív pszichológiai irányzat alapján – a kockázatokhoz való tartós viszonyulást attitűdként értelmezi (March – Sapira, 1992; Weber – Blais – Bletz, 2002). Ebben az esetben tehát a kockázat iránti pozitív érzelmi és kognitív viszonyulás fog egy kockázatkereső, kockázatot megközelítő viselkedést eredményezni.

Meg kell jegyezni azonban, hogy a kutatások egy másik iránya nem tételez fel helyzettől független, állandó kockázatvállalási tulajdonságot, hanem felhívja a figyelmet az egy személyre jellemző, de különböző területeken jelentkező kockázatvállalási hajlandóságok közötti inkonzisztenciára. Horvath és Zuckermann (1993) például azt találta, hogy a szenzoros élménykeresés csak a sport területén vállalt kockázattal korrelált szignifikánsan pozitívan. A kockázatvállalás ezen területspecifikus jellege felhívja a figyelmünket a kockázatos viselkedés következő lehetséges okára.

2. Ezen ok szerint az a személy viselkedik kockázatos módon, aki nem észleli a helyzetben rejlő veszélyeket, vagy legalábbis alacsonynak észleli. Lényeges tehát a kockázatok egyéntől és helyzettől függő percepciója.

A kutatások egy része laikus és szakértő személyek kockázatészlelésében lévő különbségekre koncentráltak, részben azzal az eredménnyel, hogy a laikusok igen kevés információ alapján alkotnak ítéletet és nem műszaki vagy gazdasági szempontokra helyezik a hangsúlyt, hanem nagy teret engednek a kockázat minőségi jellemzőinek (pl. a kockázat ismertsége) (Farragó – Vári, 2002). Weber és Hsee (1998) kultúrák közötti különbségekről is beszámol: laboratóriumi körülmények között szerencsejáték-szituációkat a kínaiak észleltek a legkevésbé, az amerikaiak a leginkább kockázatosnak, míg a kettő között helyezkedett el a lengyel és a német minta.

3. Végül a kockázatos viselkedés oka lehet az is, hogy az illető az adott helyzetnek nem csak a negatív, hanem a lehetséges pozitív kimeneteit (ha úgy tetszik a nyereséget, hasznót) is észleli; sőt, úgy ítéli meg, hogy *ez* a haszon megéri *ezt* a kockázatot (ún. „trade-off”-okat hajt végre az opció kockázatossága és várt haszna között). Az ún. kockázatmegterülési keret Markowitztól (1959) indult, aki a pénzügyi döntések esetében az *X* opcióra való fizetési hajlandóságot (WTP) megnevezte, s aki ezt a kockázat és a várható érték függvényében írta le. Weber és munkatársai (2002) ebben az esetben *észlelt kockázat iránti attitűdről* beszélnek, hiszen a személy észleli a kockázatot, tudomása van róla (ellentétben a 2. okban megfogalmazottakkal), mégis vállalja.

A kockázatvállalás mérése

Ha egyének vagy csoportok kockázatvállalásának mértékét, folyamatát, valamint okait szeretnénk feltárni, több módszerhez is folyamodhatunk.

Ideális esetben magát a kockázatos viselkedést lehet a vizsgálat középpontjába állítani. A legtöbb kutatás (Johnson – Wilke – Weber, 2004; Weber – Hsee, 1998), amelyben erre kísérletet tesznek, laboratóriumi környezetben valamilyen fogadási helyzetbe hozza a kísérleti szemé-

lyeket, akik valódi (bár kis összegű) nyereségre vagy veszteségre tehetnek szert. Ez azonban a kockázatos viselkedés csak egyetlen szegmensét (pénzügyi) vizsgálja és a hétköznapiakban hozott valódi döntésekre vonatkozó érvényessége is megkérdőjelezhető.

Hazai vizsgálat (Fragó, 2005, 2008) hallgatók kockázatvállalását tétre menő (a félév végi jegybe beszámító) vizsgadolgozatban is vizsgálta (nehezebb, de részletesen nem ismert feladat választása több pontot ért, míg a könnyebb – és a választáskor szintén nem ismert – feladat kevesebbet, a helytelen válasz minden esetben 0 pont). A kísérlet egyedülálló, de hátránya, hogy mivel a szituáció csak részben kontrollált, az egyéb változók hatásának megállapítása, kiszűrése igen nehézkes.

Megoldás lehet korábban megtörtént kockázatos események felidézése is (Radnóti – Fragó, 2005), de az így kapott eredmények a vizsgált személyek szubjektív és gyakran konstruktív emlékezeti folyamatainak szűrődnek keresztül.

Mivel tehát magának a viselkedésnek a vizsgálata több szempontból is problémásnak tűnik, megfelelő lehet a kockázatvállalási szándék, illetve attitűd mérése, önkitöltős kérdőív segítségével. Mindenféle attitűd mérésére kiváló eszköz a kérdőív, ráadásul a szubjektivitás sem okoz gondot, hiszen pont az egyéni különbségekre vagyunk kíváncsiak. A szándék pedig Fishbein és Ajzen (1975) metaanalízisen alapuló viselkedésmo­dellje szerint nem csak közvetlenül megelőzi a viselkedést, hanem megbízható előrejelzője is. Nem utolsósorban, a kérdőívnek praktikus előnyei is vannak: segítségével könnyen és gyorsan juthatunk nagy mennyiségű és megbízható adathoz.

A DOSPERT (Weber – Blais – Bletz, 2002) nagy előnye, hogy figyelembe veszi a kockázatosság és haszon észlelésében előforduló egyéni és helyzeti különbségeket, vagyis a kockázatos viselkedés fent leírt mindhárom okát. Miként teszi ezt?

Egyfelől a kockázatos viselkedés területspecifikusságát alapul véve, az élet öt különböző területén is mér. Tartalmukban és a döntést befolyásoló egyéb változó­kban jelen lévő különbségek miatt a következő döntéshelyzet-kategóriákat különbözteti meg:

- pénzügyi, ezen belül:
 - o fogadás,
 - o befektetés;
- szociális,
- sport,
- egészség,
- erkölcsi.

Mind az öt területhez 8 tétel (az adott területhez tartozó tipikus kockázatos helyzet, tevékenység) tartozik az eredeti kérdőívben (a két pénzügyi „alterülethez” 4-4), így az összesen 40 itemet tartalmaz.

Másfelől az egyes itemekre háromféleképpen is rákérdez:

- egyrészt hogy mennyire valószínű, hogy a kitöltő részt vesz az adott tevékenységekben (szándék),
- másrészt hogy az egyes tételeket mennyire tartja kockázatosnak (percepció),
- harmadrészt hogy mennyi hasznot lát a felsorolt helyzetekben (elvárt haszon).

A kérdőív felvételével tehát kiderül, hogy egy adott területen, egy konkrét egyén vagy csoport kockázatvállalási szándéka mire vezethető vissza: az adott kockázat iránti pozitív attitűdjére, az alacsonynak észlelt kockázatra vagy a kockázatmegtérülési keret értelmében a kockázatot megtérítő magas haszonra.

Első vizsgálat

A kérdőív magyarra fordított változatának megbízhatósági, érvényességi és faktoranalízis-vizsgálata a 2007–2008. évben történt 346 fő bevonásával.

A minta

A minta összetételéről az alábbi táblázat ad eligazítást:

	Nemek aránya (n. a.: 0,6%)	
Férfi 53,7%		Nő 45,7%
	Kor	
19 év 44,3%	20–30 év 30,5%	31–71 év 25,2%
	Iskolai végzettség	
Maximum 12 év 73,4%		Minimum 13 év 26,6%
	Vállalkozó/nem vállalkozó	
Vállalkozó 37,4%		Nem vállalkozó 62,6%

A vállalkozók vizsgálatba vonásának oka a vizsgálat egyéb céljaira vezethető vissza.

Megbízhatóság

A *cronbach alfa* érték (lásd: Melléklet, 1–3. táblázat) mindhárom alskála (szándék, percepció, várt haszon) esetében az elvárt 0,7 érték felett van, vagyis az alskálák egészei igen megbízhatónak tűnnek.

Ha területenként is kiszámítjuk a *cronbach alfa* értékeket (lásd: Melléklet, 4. táblázat), akkor a befektetés területén mind a három alskála esetében 0,7 alatti értékkel szembesülünk.

Az item-totál korreláció (lásd: Melléklet, 5. táblázat) 5 tétel esetében mutatott 0,3-nál alacsonyabb értéket mindhárom alskála esetében. Az öt tételből kettő-kettő a szociális és befektetési, egy pedig az erkölcsi területet érinti.

A reliabilitás vizsgálatok tehát a kérdőív „befektetés” területét mérő részén lévő problémákra hívják a figyelmet.

Érvényesség

A kérdőív validitásának megállapítására a kitöltőkkel személyiség-kérdőíveket – CPI (Oláh, 1985) és TCI (Cloninger – Svrakic – Przybeck, 1993) – is felvettünk. Az egyes területek és személyiségvonások között az alábbi összefüggéseket találtuk:

- az újdonságkeresés vonás a „szociális”, „sport”, „egészségi” és „erkölcsi” területeken jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált pozitívan,
- az ártalomkerülés a „szociális” és a „sport” területeken jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált negatívan,
- a félelem a bizonytalanságtól a „szociális”, „sport” és „egészség” területeken jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált negatívan,
- az önkontroll az „erkölcsi” területen jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált negatívan,
- az extravertió a „szociális” és „sport” területeken jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált pozitívan,
- a lelkiismeretesség pedig az „egészségi” és „erkölcsi” területeken jelentkező kockázatvállalási szándékkal korrelált negatívan.

Feltűnő, hogy a pénzügyi területen mutatott kockázatvállalási szándékkal egyik személyiségvonás sem mutatott összefüggést. A vizsgálati személyek egy része (N=64) azonban kitöltött egy ún. „fogadási helyzet” tesztet (Tversky – Kahneman, 1974). Ebben egy képzeletbeli nyereményjátékban vettek részt, ahol 10 esetben választottak két lehetőség közül: az egyik lehetőség mindig kismértékű, de biztos nyereséggel vagy veszteséggel járt, a másik pedig valamekkora valószínűséggel nagyarányú nyereséget vagy veszteséget ígért. Ez utóbbi opció választása jelenti a kockázatvállalást. A fogadási helyzet tesztjében mutatott kockázatvállalás mutatott pozitív korrelációt az összesített kockázatvállalási szándékkal, illetve az összesített elvárt haszonnal és a pénzügyi területen jelentkező elvárt haszonnal (lásd: Melléklet, 6. táblázat).

Faktoranalízis

Ha a *maximum likelihood* módszert és *varimax-rotációt* alkalmazva hat faktort szeretnénk feltölteni, akkor a kapott hat faktor a kockázatvállalásiszándék-skála esetében a varianciának csupán 31%-át magyarázza. Ráadásul a „sport” és a „fogadás” faktor kivételével nem a várt, az elméletben kialakított faktorstruktúrát kapjuk, hanem egyes itemek az elvárt faktor helyett egy másikat töltenek fel. A legjellemzőbb az „egészség” és „erkölcs” területekhez tartozó tételek kavardása, vagyis ezek a területek válnak el egymástól a legkevésbé. Illetve a befektetés itemek közül kettő a fogadáshoz „húz” (lásd: Melléklet, 7. táblázat).

Hasonló eredményeket kapunk a kockázatészlelés- és elvárthaszon-skála esetében is, bár ott a magyarázott variancia rendre 35% és 38% (lásd: Melléklet, 8., 9. táblázat).

Faktoranalízis 30 itemmel

Az eredmények alapján úgy ítélem meg, enyhe változtatások szükségesek a kérdőív használhatóbbá tétele érdekében.

A fenti mintán felvett adatokkal ezért oly módon végeztem el újra a faktoranalízist, hogy néhány itemet kiemeltem a skálákból. A kiemelést a reliabilitásvizsgálatok (az alacsony item-totál korrelációval bíró itemeken), illetve a faktoranalízis alapján (az elvárthoz képest más vagy egyszerre három faktorba tartozó itemeken) hajtottam végre, ami területenként két-két tételt érintett (a pénzügyin belülre a „fogadás” alterülethez nem kellett nyúlnom, viszont a „befektetés” alterületről kettő tétel is kiemelésre került).

Az elhagyott tételek részletesen:

- Szociális: „Elköltözik egy olyan városba, ahol közel és távol nincsenek rokonai (kv37)”;
„Nagy presztízsű munka helyett olyat választ, amelyet igazán szeret (kv27)”;
- Sport: „Vadonban kempingezik (kv2)”;
„Kisrepülőgépet vezet (kv33)”;
- Egészség: „Éjszakánként nem biztonságos városrészen keresztül egyedül jár haza (kv34)”;
„Álmosító hatású gyógyszer bevétele után autót vezet (kv36)”;
- Erkölc: „Illegális tevékenység miatt feljelenti szomszédját vagy barátját (kv29)”;
„Egyedül hagyja kisgyermekét otthon, miközben egy sürgős ügyet intéz (kv39)”;
- Pénzügyi: „Évi jövedelmének 5%-át egy nagyon kiszámíthatatlan részvénybe fekteti (kv15)”;
„Évi jövedelmének 10%-át új üzleti vállalkozásba fekteti (kv23)”.

A 30 itemmel lefuttatott faktoranalízis (lásd: Melléklet, 10–12. táblázat) a kockázatvállalási szándék-, észlelés- és elvárthaszon-skálákon rendre a variancia 35%, 38%, 41%-át magyarázta, tehát jobb eredményeket kaptunk, mint az előbb. Emellett a „sport” és „fogadás” területek mellett a „szociális”, „erkölcsi” és „befektetés” területek esetében is az itemek a várt faktorstruktúrába rendeződtek a három skálából legalább kettőben. Az egészség területén viszont három tétel is („Sok alkoholt iszik egy társasági összejövetelen”, kv6; „Szexuális kalandba bocsátkozik védekezés nélkül”, kv20; „Magas koleszterintartalmú ételeket eszik”, kv35) legalább két skála esetében az „erkölcs” terület faktorába sorolódott. Úgy tűnik, ezek a viselkedések a kitöltők fejében inkább valamifajta „bűnök”, mint egészségre veszélyes magatartásmódok.

Néhány tétel kiemelése tehát nem hozta meg a tökéletes eredményt.

Második vizsgálat

Az első vizsgálat eredményei alapján úgy döntöttem, jelentősebb módosítások szükségesek:

1. a „száműzött” tételeket továbbra is kihagytam, így négy terület („szociális”, „sport”, „egészség”, „erkölcs”) 6 tételes lett;

2. a fent említett három, az „egészség” területére vonatkozó tételt átírtam, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon bennük az egészségre káros hatás és kisebbet a szabály-/normaszegés;

3. a pénzügyi területen belüli módosítások:

- 9 tételes lett, mert új, 3 tételes alterületet hoztam létre (elsősorban a doktori témám miatt): a „vállalkozói tevékenység”-et;
- hogy a „fogadás” terület is 3 tételes legyen, ki kellett emelnem onnan is egy tételt („Egy napi jövedelmét felteszi pókeren”, kv9”);
- a „befektetés” területén a 3 tételt szintén átírtam, hogy ne fogadásjellegűnek tűnjenek.

A módosított kérdőív található meg a mellékletben.

Minta

Az új kérdőívet az alábbi, N=107 fős mintán vettem fel, 2010-ben:

Nemek aránya		
Férfi 28%		Nő 72%
Kor		
19-29 év 44,9%	30-35 év 33,6%	35-68 év 21,5%
Legmagasabb iskolai végzettség		
Középiskola 21,7%	Főiskola 30,2	Egyetem vagy posztgrad. 48,1%

Megbízhatóság

A *cronbach alfa* érték (lásd: Melléklet, 13–15. táblázat) mindhárom alskála (szándék, percepció, várt haszon) esetében az elvárt 0,7-es érték felett van, vagyis az alskálák egészei a módosított kérdőívben is megbízhatónak számítanak.

Ha területenként is kiszámítjuk a *cronbach alfa* értékeket, azt kapjuk, hogy legalább két alskála esetében is a „szociális”, „egészség”, „erkölcs”, „vállalkozás” területeken az értékek 0,5, a „sport”, „befektetés” és „fogadás” területeken 0,7 feletti.

Az item-totál korreláció (lásd: Melléklet, 16. táblázat) összesen 3 tétel esetében mutatott 0,3-nál alacsonyabb értéket mindhárom alskála esetében. A három tételből egy a „szociális”, kettő pedig a „befektetés” területet érinti.

Összességében a módosított kérdőív ugyanolyan megbízhatónak tűnik, mint az eredeti.

Faktoranalízis

Ha a főkomponens-elemzés módszerét és varimax-rotációt alkalmazva 7 faktort szeretnénk feltölteni, akkor a kapott hét faktor a kockázatvállalási szándék-, percepció- és elvárthaszon-alskálák esetében rendre a variancia 50%-át, 52%-át, 58%-át magyarázza. A módosított kérdőív ezen eredményei tehát jóval meggyőzőbbek, mint az eredetiéi.

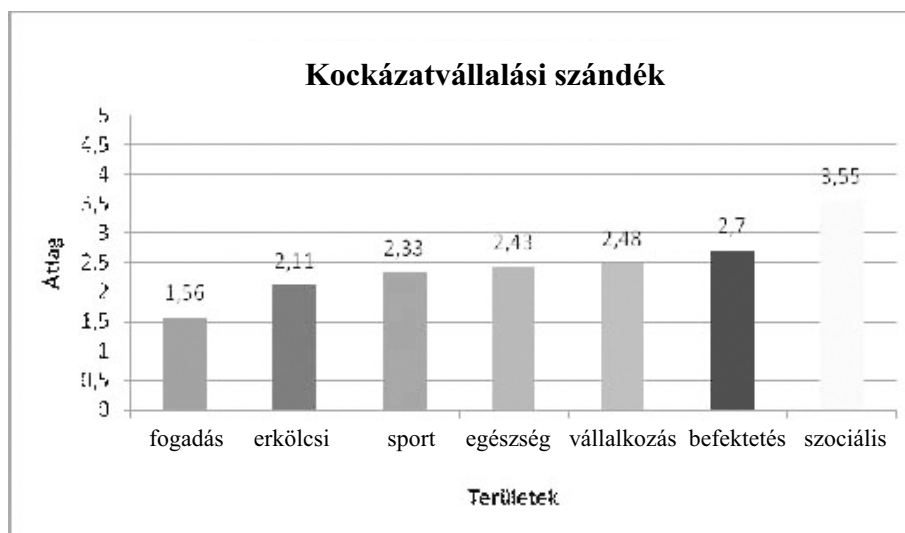
Ha a faktorstruktúrát tanulmányozzuk (lásd: Melléklet, 17–19. táblázat), azt találjuk, hogy az elvileg az „egészség” faktorba tartozó tételek közül 4 továbbra is erősebben korrelál más (erkölcsi, vállalkozói) faktorokkal. Úgy tűnik tehát, két tétellel sikerült csak leírni a kitöltők szerint is az egészségre vonatkozó kockázatos helyzeteket, tevékenységeket. Ebből a szem-

pontból így nem történt előrelépés az eredeti kérdőívhez képest. Abból a szempontból viszont igen, hogy egy új területet, a vállalkozóit, sikerült beépíteni.

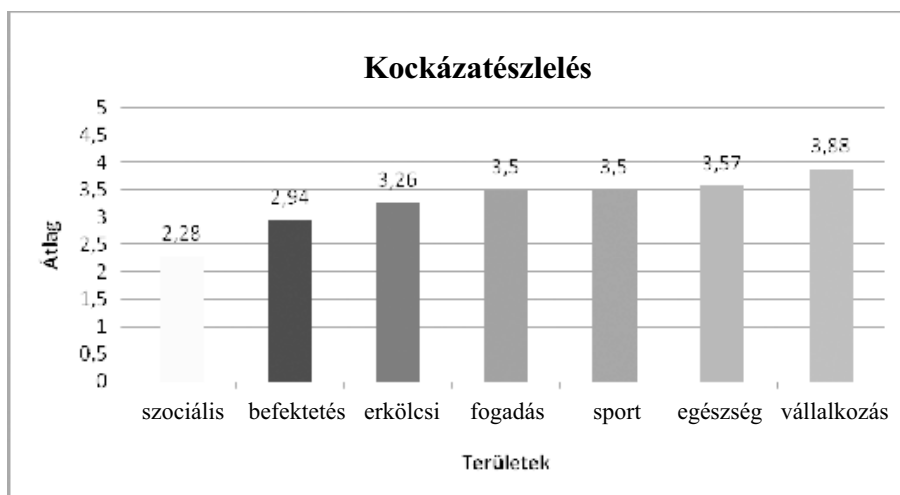
Területek átlagai az egyes alskálákon

Ha megnézzük a három alskálán az egyes területeken kapott átlagokat, illetve azok egymáshoz való viszonyát, képet kaphatunk arról, a felmért populáció milyen területen mekkora kockázatvállalási szándékkal rendelkezik, mennyire észleli azokat kockázatosnak és hasznosnak; illetve a kockázatvállalási szándéka (vagy annak hiánya) mire vezethető vissza.

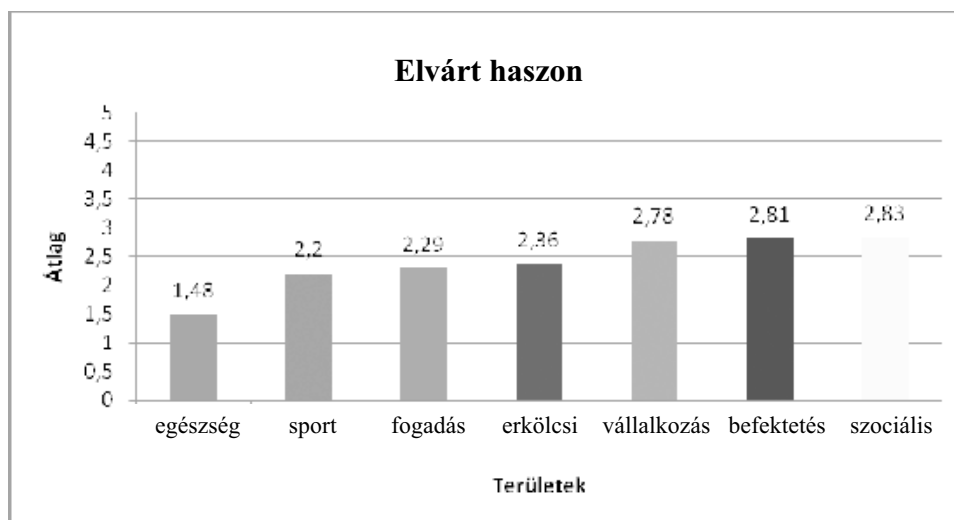
1. ábra A kockázatvállalási szándék skála átlagai területenként

2. ábra
A kockázatészlelési szándék skála átlagai területenként

3. ábra
Az elvárt haszon skála átlagai területenként

A fenti ábrákból kiolvasható (pontos átlag- és szórásértékeket lásd: Melléklet, 20. táblázat), hogy a legnagyobb kockázatvállalási szándékkal a kitöltők a szociális területen, míg a legkiseb az erkölcsi területen rendelkeznek. A legkockázatosabbnak a vállalkozói területre jellemző rizikókat észlelték, míg a legkevésbé kockázatosnak a szociális rizikót. A leghasznosabb tevékenységek a szociálisak lettek, míg a legkevesebb haszonnal az egészségre veszélyes tevékenységek kecsegtettek.*

A kockázatvállalási szándék okaival kapcsolatban az alábbiakra következtettem:

1. A kockázatokhoz való „klasszikus” hozzáállás az alábbi területeken érhető tetten:
 - szociális és befektetési – alacsony kockázateszlelés, magas haszon magas szándék;
 - sport és fogadás – magas kockázateszlelés, alacsony haszon alacsony szándék.
2. Az észlelt kockázat iránti pozitív attitűd (tehát valódi kockázatvállalás) nyilvánul meg:
 - az „egészség” területen: magas kockázateszlelés, alacsony haszon, mégis magas szándék pozitív attitűd (pl. tudják az emberek, hogy egészségtelenek a cukros ételek, mégis fogyasztják azokat).
3. Negatív attitűd érhető tetten viszont:
 - az erkölcsi kockázatok terén: alacsony észlelés, közepes haszon, mégis alacsony szándék negatív attitűd.
4. Végül a kockázatmegtérülési keret látványosan érvényesül:
 - vállalkozói területen: magas a kockázateszlelés, magas a haszon is magas a szándék (ezen a területen a kitöltők belátják, hogy nyereség csak kockázatvállalással érhető el).

Összefoglalás

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a módosított DOSPÉRT-kérdőív a meghatározott célokra (a kockázatvállalási szándék mértékének, okainak, a kockázatpercepció és a várt haszon mértékének feltárására) alkalmas. Az eredeti, angolból egyenesen fordított, 40 tételű eredeti kérdőívhez képest a módosított, 33 tételű teszt előrelépést jelent:

- megbízhatósága nem csökkent,
- faktoranalízise statisztikailag meggyőzőbb eredményekkel zárult,
- új területet tartalmaz.

* Bár az első vizsgálat jelen cikkben leírt ismertetése során nem tüntettem fel az akkor kapott átlagokat, itt lényeges kiemelni, hogy a 40 tételű kérdőívben (az egymásnak megfeleltethető területek esetében) kapott átlagértékek pontosan ugyanilyen sorrendet képeztek mind a három alskála esetében.

Bár validitását nem vizsgáltam egyelőre, a két (eredeti és módosított) kérdőívvel végzett reilabilitási, faktoranalízis-számítások hasonlósága és az átlagértékek megegyező sorrendje valószínűsíti, hogy a módosított kérdőív érvényessége nem kérdőjelezhető meg.

A jövőben mindenképpen szükséges a négy „ominózus” „egészség”-tétel újrafogalmazása és a kérdőív reprezentatív mintán való újrafelvétele, a teljes körű standardizálás érdekében.

Felhasznált irodalom

Bell, N. J. – Shoenrock, C. J. – O’Neal, K. K. (2000): *Selfmonitoring and the propensity of risk*. European Journal of Personality, 14. sz., 107–119.

Cloninger, C. R. – Svrakic, D. M. – Przybeck, T. R. (1993): *A psychobiological model of temperament and character*. Archives of General Psychiatry, 50. sz., 975–990.

Eysenck, S. B. – Eysenck, H. J. (1977): *The place of impulsiveness in a dimensional system of personality description*. British Journal of Social and Clinical Psychology, 16. sz., 57–68.

Faragó Klára (2005): *A kockázatvállalás vizsgálata terepkísérletben*. Magyar Pszichológiai Szemle, 60. évf., 3. sz., 343–370.

Faragó Klára (2008): „Bandázs nélkül, sisak nélkül”: az erőforrás hatása a kockázatvállalásra. *Mérei- emlékelődás*. Magyar Pszichológiai Szemle, 63. évf., 4. sz., 651–675.

Faragó Klára – Vári Annamária (2002): *Kockázat*. In: Paprika Zita (szerk.): *Döntésmélet*. Budapest, Alinea Kiadó.

Fishbein, M. – Ajzen, I. (1975): *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Hansen, E. B. – Breivik, G. (2001): *Sensation seeking as a predictor of positive and negative risk behavior among adolescents*. Personality and Individual Differences, 30. sz., 627–640.

Horvath, P. – Zuckermann, M. (1993): *Sensation seeking, risk appraisal and risky behavior*. Personality and Individual Differences, 14. sz., 41–52.

Johnson, J. G. – Wilke, A. – Weber, E. U. (2004): *Beyond a trait view of risk taking: A domain-specific scale measuring risk preceptions, expected benefits, and perceived-risk attitudes in German-speaking populations*. Polish Psychological Bulletin, 35. évf., 3. sz., 153–163.

March, J. G. – Saphira, Z. (1992): *Variable risk preference and the focus of attention*. Psychological Review, 99. évf., 1. sz., 172–183.

Markowitz, H. M. (1959): *Portfolio selection*. New York, Wiley.

Oláh Attila (1985): *A Californiai Pszichológiai Kérdőív hazai alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok*. Pszichológiai Tanulmányok, XVI. köt., 53–101.

Radnóti István – Faragó Klára (2005): *A kockázatpercepció és a kockázatvállalás vizsgálata egy fegyveres testületnél*. Magyar Pszichológiai Szemle, 60. köt., 1. sz.

Rowe, W. D. (1977): *An Anatomy of Risk*. New York, Wiley.

Szakács Ferenc – Radnóti István – Skultéty Viktor – Bánfalvi Mária – Karcicsics Éva (2008): *Vállalkozói siker és kockázat iránti attitűd. Kis és középvállalatok, mint a gazdaságélénkítés tényezői*. Általános Vállalkozási Főiskola, Tudományos Közlemények, 19. sz., 103–114.

Tversky, A. – Kahneman, D. (1974): *Ítéletalkotás bizonytalanság mellett: heurisztikák és torzítások*. In: Pápai-Nagy (Szerk.) (1991): *Döntéseméleti szöveggyűjtemény*. Budapest, Aula Kiadó.

Weber, E. U. – Blais, A. – Bletzt, N. E. (2002): *A Domain-specific Risk attitude scale: Measuring risk perceptions and risk behaviors*. Journal of Behavioral Decision Making, 15. sz., 263–290.

Weber, E. U. – Hsee, Ch. (1998): *Cross-cultural Differences in Risk Perception but Cross-cultural Similarities in Attitudes Toward Perceived Risk*. Management Science, 44. évf., 1205–1217.

MELLÉKLETEK

Domain-Specific Risk Taking Scale (DOSPERT)

©Weber, Blais, & Betz, 2003

Fordította: Radnóti, István

Lektorálta: Faragó, Klára Ph.D., Szakács, Ferenc Ph.D., 2007

Módosította: Radnóti István, 2009

Módosítást lektorálta: Faragó, Klára Ph.D., Szakács, Ferenc Ph.D., 2009

1. Kockázatvállalási kérdőív

Kérem, hogy a következő állítások mindegyikénél állapítsa meg, hogy mekkora valószínűséggel venne részt az alábbi tevékenységekben, vagy viselkedne a leírt módon.

A valószínűségek megállapításánál a következő, 1–5-ig terjedő skálát alkalmazza:

1	2	3	4	5
nagyon valószínűtlen	valószínűtlen	nem biztos	valószínű	nagyon valószínű

Mennyire valószínű, hogy Ön...

1. Kinyilvánítja, hogy más az ízlése, mint a barátjáé. __S__
2. Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. __G__
3. Messzire beúszik a tengerbe egy olyan helyen, ahol nincs senki a parton. __R__
4. Évi jövedelmének 10%-át egy pénzügyi alapba fekteti. __I__
5. Sok alkoholt iszik egyszerre. __H__
6. Jövedelmének egy jelentős részét eltitkolja adóbevalláskor. __E__
7. Valamely fontos témában nyíltan kifejezi ellenvéleményét egy tekintélyes embernek. __S__
8. Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti. __I__
9. Viszonya van egy házasságban. __E__
10. Más munkáját a sajátjaként tünteti fel. __E__
11. Egy harmadik világbeli országba utazik előre lefoglalt szoba és megtervezett útvonal nélkül. __R__
12. Olyan munkába kezd, ahol döntéseinek pénzügyi felelőssége Önt terheli. __V__
13. Vitába száll egy barátjával, akinek más a véleménye. __S__
14. Lesiklik egy olyan sípályán, amelyik túl nehéz Önnek. __R__
15. Fizetésemelést kér a főnökétől. __S__
16. Vadvízi evezőtúrára vesz részt egy áradó folyón. __R__
17. Egy napi jövedelmével egy sportesemény (pl. futballmeccs, kosárlabda, kézilabda meccs) eredményére fogad. __G__
18. Évi jövedelmének 5%-át egy részvényalapba fekteti. __I__
19. Védekezés nélkül létesít szexuális kapcsolatot egy vonzó férfival/nővel, anélkül, hogy megbizonyosodna arról, hogy nincs az illetőnek nemi úton terjedő betegsége. __H__
20. Egy barátja titkát elárulja valakinek. __E__
21. Autóvezetés közben nem csatolja be a biztonsági övét. __H__
22. Jelzáloghitelt vesz föl lakására, hogy korábban kitalált üzleti ötletét kivitelezze. __V__
23. Részt vesz egy hétfői ejtőernyőugró gyakorlati képzésen. __R__
24. Bukósisak nélkül motorozik. __H__
25. Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban. __G__
26. Illegálisan szerez be szoftvert (másol, vagy tölt le internetről). __E__
27. Munkahelyi értekezleten nyíltan kifejezésre juttatja népszerűtlen véleményét. __S__
28. Naptej vagy napernyő használata nélkül napozik. __H__
29. Leugrik bungee-jumping-gal egy magas hídról. __R__
30. Ízletes, de egészségtelen (pl. magas koleszterintartalmú vagy erősen cukrozott) ételeket eszik. __H__
31. Elköltözik egy olyan városba, ahol távol és közel nincsenek rokonai. __S__
32. Nem ad vissza egy talált pénztárcát, amiben 40.000 Ft van. __E__
33. Olyan munkába kezd, ahol nincs fix bér, jövedelme a megrendelésektől függ. __V__

2. Kockázatészlelési kérdőív

Az emberek általában kockázatosnak tartják az olyan helyzeteket, amelyek kimenetelüket tekintve bizonytalanságot tartalmaznak és negatív következményekkel járhatnak. Mindemellett a kockázatosság megítélése nagyon egyéni és gyakran megérzésen alapul. Ebben a kérdőívben azt szeretnénk megtudni, hogy Ön mennyire becsüli kockázatosnak az alábbi tevékenységeket, magatartásformákat.

A kockázatok becsülésénél az alábbi, 1–5-ig terjedő skálát alkalmazza:

1	2	3	4	5
nincs kockázat		közepes kockázat		rendkívüli kockázat
	mérsékelt kockázat		nagy kockázat	

Mennyire tartja kockázatosnak, ha Ön...

1. Egy barátja titkát elárulja valakinek. __E__
2. Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. __G__
3. Sok alkoholt iszik egyszerre. __H__
4. Messzire beúszik a tengerbe egy olyan helyen, ahol nincs senki a parton. __R__
5. Évi jövedelmének 10%-át egy pénzügyi alapba fekteti. __I__
6. Lesiklik egy olyan sípályán, amelyik túl nehéz Önnek. __R__
7. Jövedelmének egy jelentős részét eltitkolja adóbevalláskor. __E__
8. Valamely fontos témában nyíltan kifejezi ellenvéleményét egy tekintélyes embernek. __S__
9. Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti. __I__
10. Viszonya van egy házasság fűzfival/nővel. __E__
11. Más munkáját a sajátjaként tünteti fel. __E__
12. Kinyilvánítja, hogy más az ízlése, mint a barátjé. __S__
13. Egy harmadik világbeli országba utazik előre lefoglalt szoba és megtervezett útvonal nélkül. __R__
14. Nem ad vissza egy talált pénztárcát, amiben 40.000 Ft van. __E__
15. Olyan munkába kezd, ahol nincs fix bér, jövedelme a megrendelésektől függ. __V__
16. Munkahelyi értekezleten nyíltan kifejezésre juttatja népszerűtlen véleményét. __S__
17. Vadvízi evezőtúrára vesz részt egy áradó folyón. __R__
18. Egy napi jövedelmével egy sportesemény (pl. futballmeccs, kosárlabda, kézilabda meccs) eredményére fogad. __G__
19. Elköltözik egy olyan városba, ahol távol és közel nincsenek rokonai. __S__
20. Évi jövedelmének 5%-át egy részvényalapba fekteti. __I__
21. Védekezés nélkül létesít szexuális kapcsolatot egy vonzó férfival/nővel, anélkül, hogy megbizonyosodna arról, hogy nincs az illetőnek nemi úton terjedő betegsége. __H__

22. Jelzáloghitelt vesz föl lakására, hogy korábban kitalált üzleti ötletét kivitelezze. V
23. Részt vesz egy hétvégi ejtőernyőugró gyakorlati képzésen. R
24. Fizetésemelést kér a főnökétől. S
25. Bukósisak nélkül motorozik. H
26. Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban. G
27. Illegálisan szerez be szoftvert (másol, vagy tölt le internetről). E
28. Naptej vagy napernyő használata nélkül napozik. H
29. Leugrik bungge-jumping-gal egy magas hídról R
30. Olyan munkába kezd, ahol döntéseinek pénzügyi felelőssége Önt terheli. V
31. Ízletes, de egészségtelen (pl. magas koleszterintartalmú vagy erősen cukrozott) ételeket eszik. H
32. Autóvezetés közben nem csatolja be a biztonsági övét. H
33. Vitába száll egy barátjával, akinek más a véleménye. S

3. Elvárt haszon kérdőív

Kérem, állapítsa meg, hogy Ön szerint mennyi haszna származhat a következő helyzetekből. Ehhez használja az alábbi, 1–5-ig terjedő skálát:

1	2	3	4	5
nincs haszon		közepes haszon		rendkívüli haszon
	mérsékelt haszon		nagy haszon	

Mennyi haszna származhat Önnek abból, ha...

1. Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. G
2. Részt vesz egy hétvégi ejtőernyőugró gyakorlati képzésen. R
3. Évi jövedelmének 10%-át egy pénzügyi alapba fekteti. I
4. Sok alkoholt iszik egyszerre. H
5. Jövedelmének egy jelentős részét eltitkolja adóbevalláskor. E
6. Valamely fontos témában nyíltan kifejezi ellenvéleményét egy tekintélyes embernek. S
7. Viszonya van egy házas férfival/nővel. E
8. Olyan munkába kezd, ahol nincs fix bér, jövedelme a megrendelésektől függ. V
9. Naptej vagy napernyő használata nélkül napozik. H
10. Más munkáját a sajátjaként tünteti fel. E
11. Vitába száll egy barátjával, akinek más a véleménye. S
12. Egy harmadik világbeli országba utazik előre lefoglalt szoba és megtervezett útvonal nélkül. R

13. Messzire beúszik a tengerbe egy olyan helyen, ahol nincs senki a parton.	__R__
14. Lesiklik egy olyan sípályán, amelyik túl nehéz Önnek.	__R__
15. Fizetésemelést kér a főnökétől.	__S__
16. Vadvízi evezőtúrán vesz részt egy áradó folyón.	__R__
17. Nem ad vissza egy talált pénztárcát, amiben 40.000 Ft van.	__E__
18. Egy napi jövedelmével egy sportesemény (pl. futballmeccs, kosárlabda, kézilabda meccs) eredményére fogad.	__G__
19. Évi jövedelmének 5%-át egy részvényalapba fekteti.	__I__
20. Védekezés nélkül létesít szexuális kapcsolatot egy vonzó férfival/nővel, anélkül, hogy megbizonyosodna arról, hogy nincs az illetőnek nemi úton terjedő betegsége.	__H__
21. Egy barátja titkát elárulja valakinek.	__E__
22. Autóvezetés közben nem csatolja be a biztonsági övét.	__H__
23. Jelzőloghitelt vesz föl lakására, hogy korábban kitalált üzleti ötletét kivitelezze.	__V__
24. Bukósisak nélkül motorozik.	__H__
25. Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban.	__G__
26. Illegálisan szerez be szoftvert (másol, vagy tölt le internetről).	__E__
27. Ízletes, de egészségtelen (pl. magas koleszterintartalmú vagy erősen cukrozott) ételeket eszik.	__H__
28. Olyan munkába kezd, ahol döntéseinek pénzügyi felelőssége Önt terheli.	__V__
29. Kinyilvánítja, hogy más az ízlése, mint a barátjéé.	__S__
30. Munkahelyi értekezleten nyíltan kifejezésre juttatja népszerűtlen véleményét.	__S__
31. Elköltözik egy olyan városba, ahol távol és közel nincsenek rokonai.	__S__
32. Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti.	__I__
33. Leugrik bungge-jumping-gal egy magas hídról.	__R__

Skálák

Pénzügyi (Financial):

G = Szerencsejáték (Gambling) (3 item)

I = Befektetés (Investment) (3 items)

V = Vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos (3 item)

H = Egészség (Health/Safety) (6 items)

R = Sport (Recreational) (6 items)

S = Szociális (Social) (6 items)

E = Erkölcsi (Ethical) (6 items)

1. táblázat

Kockázatvállalási szándék skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,854	40

2. táblázat

Kockázateszlelés skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,877	40

3. táblázat

Elvárt haszon skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,890	40

4. táblázat

Területenkénti reliabilitás, Cronbach alfa értékek

	kockázatvállalás	kockázateszlelés	elvárt haszon
szociális	,592	,647	,728
sport	,803	,801	,851
egészség	,673	,738	,767
erkölcs	,616	,675	,697
pénz	,737	,774	,770
fogadás	,819	,834	,817
befektetés	,528	,528	,567

5. táblázat
Item-totál korrelációk

Tételek	Kockázatvállalási szándék skála	Kockázatészlelési skála	Elvárt haszon skála
kkv1	,088	,073	,299
kkv8	,283	,336	,359
kkv13	,269	,292	,335
kkv16	,377	,324	,342
kkv27	,176	,198	,273
kkv30	,281	,344	,352
kkv37	,338	,338	,372
kkv38	,234	,241	,361
kkv2	,347	,387	,507
kkv4	,375	,396	,451
kkv12	,369	,338	,407
kkv14	,429	,432	,511
kkv17	,517	,524	,520
kkv24	,510	,456	,503
kkv32	,494	,558	,579
kkv33	,514	,435	,547
kkv6	,446	,369	,494
kkv20	,414	,445	,417
kkv22	,155	,453	,264
kkv25	,357	,485	,387
kkv31	,275	,313	,332
kkv34	,532	,478	,486
kkv35	,240	,324	,495
kkv36	,349	,434	,339
kkv7	,325	,413	,326
kkv10	,344	,429	,492
kkv11	,241	,337	,360
kkv21	,233	,313	,339
kkv28	,337	,330	,451
kkv29	,168	,283	,276
kkv39	,252	,392	,253
kkv40	,188	,345	,301
kkv3	,376	,351	,393
kkv9	,394	,350	,412
kkv18	,394	,452	,390
kkv26	,440	,385	,362
kkv5	,116	,236	,247
kkv15	,390	,420	,407
kkv19	,075	,207	,160
kkv23	,359	,297	,388

6. táblázat

Érvényességi vizsgálat: korreláció a fogadási helyzet és a DOSPERT között

		Correlations				
		összkv	penzeh	pbefeh	pfogeh	összeh
fog1to10	Pearson Correlation	,341**	,435**	,286*	,482**	,420**
	Sig. (2-tailed)	,006	,000	,022	,000	,001
	N	64	64	64	64	64

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

7. táblázat

Kockázatvállalási szándék skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,732	33

8. táblázat

Kockázatészlelési skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,831	33

9. táblázat

Elvárt haszon skála

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,866	33

10. táblázat
Item-totál korrelációk

Tételek	Kockázatvállalási szándék skála	Kockázatészlelési skála	Elvárt haszon skála
kv1	-,048	,210	,423
kv7	,192	,301	,292
kv13	,172	,372	,441
kv15	,224	,109	,321
kv27	,164	,418	,281
kv31	,095	,288	,335
kv3	,231	,424	,430
kv11	,289	,261	,517
kv14	,311	,296	,510
kv16	,273	,385	,551
kv23	,340	,354	,599
kv29	,238	,448	,531
kv5	,431	,532	,280
kv19	,272	,243	,151
kv21	,185	,174	,312
kv24	,331	,249	,259
kv28	,394	,302	,330
kv30	,168	,371	,303
kvv6	,323	,266	,403
kv9	,196	,363	,255
kv10	,251	,388	,404
kv20	,282	,404	,247
kv26	,339	,321	,316
kv32	,117	,351	,437
kv2	,200	,497	,402
kv17	,105	,344	,472
kv25	,238	,349	,465
kv4	,073	,230	,287
kv8	,199	,219	,350
kv18	,312	,430	,283
kv12	,157	,256	,333
kv22	,277	,264	,500
kv33	,382	,360	,353

11. táblázat

Faktoranalízis a módosított 33 ítemes kérdőívvel, kockázatvállalási szándék skála

Rotated Component Matrix^a

	Component						
	Sport	Erkl	Eg	Bef	Váll	Fog	Szoc
kv1	-,290	,005	,130	-,177	-,062	-,048	,582
kv7	,030	,050	-,085	,143	,100	,050	,650
kv13	-,098	,142	,098	-,110	,050	,029	,759
kv15	,179	-,188	-,076	,007	,652	,009	,106
kv27	,093	-,205	,294	-,079	,059	-,048	,650
kv31	,242	-,034	-,166	,106	,130	-,091	,240
kv3	,383	-,325	,254	,194	,201	-,006	,024
kv11	,429	,065	,016	,177	,290	-,072	-,100
kv14	,732	-,045	-,040	,056	,101	,127	-,008
kv16	,717	-,072	,061	-,001	,012	-,014	,045
kv23	,766	,180	-,051	,007	-,062	,086	,016
kv29	,743	,140	,068	,004	-,184	-,016	-,196
kv5	,013	-,050	,691	,125	,349	,162	,063
kv19	-,046	,405	,147	-,021	,415	-,167	-,014
kv21	-,071	,605	,234	-,032	-,013	,037	-,090
kv24	,272	,651	,042	-,048	,028	,040	-,025
kv28	,311	,209	,645	,048	,008	-,189	,026
kv30	-,243	,185	,652	-,011	-,105	,083	,126
kvv6	-,078	,281	,013	,206	,491	,140	,144
kv9	-,037	-,069	,235	-,193	,664	-,019	,022
kv10	,068	,676	-,113	,156	,026	,037	,143
kv20	,070	-,009	,425	-,112	,296	,325	,015
kv26	,051	,328	,439	-,041	,091	,089	,245
kv32	-,164	,143	,210	-,299	,437	,068	-,048
kv2	-,051	-,045	,095	-,057	,190	,786	,032
kv17	,047	-,032	-,040	-,004	-,051	,868	-,014
kv25	,081	,129	,098	,125	-,054	,706	-,033
kv4	-,039	,000	,026	,758	-,039	-,074	-,206
kv8	,059	,264	-,224	,670	-,019	,129	-,023
kv18	,102	,117	,092	,757	-,004	,110	-,025
kv12	,119	-,157	,141	,420	,103	-,112	,205
kv22	-,050	,508	,230	,195	,116	-,044	-,016
kv33	,137	,232	-,015	,221	,524	,064	,085

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 8 iterations.

12. táblázat

Faktoranalízis a módosított 33 ítemes kérdőívvel, kockázateszlelési skála

Rotated Component Matrix^a

	Component						
	Fog	Erk	Váll	Sport	Szoc	Bef	Eg
ke8	-,068	,041	,078	,050	,740	-,247	,042
ke12	-,061	,421	-,069	-,018	,506	,179	-,081
ke16	,174	,037	,127	,002	,696	,003	,082
ke19	-,315	,272	-,148	,358	,020	,232	,012
ke24	,346	,167	,171	,114	,335	,163	-,143
ke33	,004	,479	-,123	-,137	,417	,203	,072
ke4	,055	,044	,055	,236	,490	,290	,213
ke6	,166	-,222	,015	,712	-,026	,057	,139
ke13	,017	-,079	,031	,295	,367	,111	,273
ke17	,111	-,123	,247	,612	,091	,094	,173
ke23	-,003	,187	,005	,762	,144	,017	-,164
ke29	,069	,237	,283	,700	,026	-,030	,005
ke3	,277	,441	,122	,194	,292	,087	,129
ke21	,180	,136	,513	,144	-,122	-,075	-,065
ke25	-,066	,075	,659	,042	,023	-,097	-,011
ke28	-,037	,136	,082	,190	-,020	-,043	,803
ke31	,153	,148	-,028	-,095	,309	,045	,688
ke32	,132	,314	,495	,022	,139	-,149	,215
ke1	,071	,713	-,019	-,145	-,091	,084	,290
ke7	,327	,181	,161	,194	,292	-,109	-,051
ke10	,426	,371	,201	,051	-,067	,016	,125
ke11	,353	,305	,200	,011	-,015	,418	-,107
ke14	,104	,664	,126	,062	,074	,081	-,268
ke27	,079	,605	,065	,113	,125	-,051	,139
ke2	,793	,157	-,036	,194	,023	,216	,032
ke18	,880	,093	-,216	,030	,086	,063	,014
ke26	,649	-,084	,078	-,029	,054	,323	,105
ke5	,093	,057	,115	,009	-,163	,755	,003
ke9	,091	,030	-,195	,079	,193	,630	-,127
ke20	,241	,078	,104	,103	,078	,639	,166
ke15	-,005	-,129	,585	-,056	,159	,294	,141
ke22	-,067	,068	,632	,111	,082	,148	-,156
ke30	,043	-,239	,634	,273	,164	,117	,296

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 8 iterations.

13. táblázat**Faktoranalízis a módosított 33 ítemes kérdőívvel, elvárt haszon skála**Rotated Component Matrix^a

	Component						
	Sport	Szoc	Fog	Erk	Eg	Bef	Váll
eh6	,162	,555	,066	,094	,309	,205	,005
eh11	,158	,824	,127	-,066	-,141	,070	-,065
eh15	,172	,277	-,093	,627	-,044	,010	,240
eh29	,146	,819	,001	,066	-,043	-,037	,014
eh30	,028	,751	-,029	,077	,040	-9,912E-5	,106
eh31	,166	,355	-,122	,049	,014	,209	,390
eh2	,736	,035	,180	,062	-,009	-,104	-,020
eh12	,622	,227	,091	-,032	,013	,208	,187
eh13	,598	,181	-,013	,038	,304	,050	,169
eh14	,700	,104	,085	,095	,196	,027	,126
eh16	,815	,097	-,086	,101	,275	,098	,103
eh33	,836	,031	,092	,088	,079	,002	,021
eh4	,360	-,054	,120	,322	,063	-,296	,050
eh9	,052	,076	,107	,007	,626	,115	-,300
eh20	,302	-,144	-,097	,126	,618	-,050	,189
eh22	,135	,084	,096	-,110	,585	-,023	,178
eh24	,242	-,072	,141	-,054	,772	,008	,075
eh27	,406	,233	-,074	,231	,251	-,282	-,068
eh5	-,004	-,130	,302	,612	,081	,225	,229
eh7	-,131	,166	-,095	,264	,172	-,005	,581
eh10	,230	-,231	,169	,576	,017	,124	,216
eh17	-,063	,066	,012	,690	-,067	,271	-,043
eh21	-,072	,244	,333	,252	,232	-,268	,317
eh26	,202	,227	,204	,645	-,048	-,083	-,016
eh1	,127	,008	,835	,035	,038	,098	,126
eh18	,069	,104	,737	,210	,195	,268	-,023
eh25	,119	-,017	,811	,147	,069	,167	,198
eh3	,042	,059	,281	,110	-,120	,664	,071
eh19	,015	,106	,249	,105	,029	,745	,128
eh32	,028	,027	,006	,165	,168	,784	,047
eh8	,116	-,080	,356	,039	-,138	,008	,689
eh23	,251	-,080	,147	,309	,091	,156	,591
eh28	,201	,028	,146	-,029	,073	,086	,565

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 7 iterations.

14. táblázat
Területenkénti átlagok

	N	Átlag	Szórás
szockv	107	3,5509	,51493
sportkv	107	2,3282	,83907
egkv	107	2,4280	,66334
erkkv	107	2,1105	,59768
penzkv	107	2,246	,4853
pfogkv	107	1,5578	,67568
pbefkv	107	2,7009	,89391
pvallkv	107	2,4798	,69415
szocke	107	2,2850	,46837
sportke	107	3,5093	,66984
egke	107	3,5687	,53211
erkke	107	3,2650	,61328
penzke	107	3,4413	,52617
pfogke	107	3,4981	,99850
pbefke	107	2,9408	,66636
pvallke	107	3,8848	,63925
szoceh	107	2,8349	,71056
sporteh	107	2,1976	,93784
egeh	107	1,4788	,39580
erkeh	107	2,3613	,63638
penzeh	107	2,6236	,60690
pfogeh	107	2,2895	,91148
pbefeh	107	2,8095	,67632
pvalleh	107	2,7818	,81505
Valid N (listwise)	107		